

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

март 2022 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (декември 2021 – февруари 2022 година) и споредба со последните макроекономски проекции (октомври 2021 година). Со тоа ќе се утврди колку тековната состојба во економијата соодветствува со очекуваните движења на варијаблите во последниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како овие промени се одразуваат врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Со остварувањето на геополитичките ризици и започнувањето на воениот конфликт помеѓу Русија и Украина, како и воведените економски санкции кон Русија, оцените за идниот глобален раст стануваат сè понеповолни. Ескалацијата на руско-украинскиот конфликт предизвика силен раст и голема променливост на цените на примарните енергетски и неенергетски производи, како едни од главните светски извозници на овие производи, зголемена нестабилност на финансиските пазари, како и ризик од дестабилизација на глобалните трговски текови и намалена доверба на економските субјекти, со оценки за неповолни ефекти пред сè врз глобалната инфлација, но и врз глобалното економско закрепнување. Оттука, тековно *главниот ризик* претставува времетраењето и воениот интензитет на овој конфликт и ефектите од тековните, но и од евентуалните дополнителни санкции кон Русија и кон другите земји поддржувачки, но и од Русија кон останатите земји. Од останатите ризици, идниот тек на пандемијата и понатаму е значаен фактор на ризик, од аспект на појавата на нови вирусни соеви, што би ја пролонгирало пандемијата и би довело до нови нарушувања на глобалните синџири на снабдување. Исто така, евентуалното побрзо затегнување на монетарната политика во развиените земји би можело да има неповолни ефекти врз финансиската стабилност и фискалните позиции на брзорастечките високозадолжени земји. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш главен трговски партнер, показателите од анкетните истражувања на економските субјекти за февруари се поповолни во споредба со претходниот месец, пред сè поради растот во услужниот сектор и малопродажбата, како резултат на олеснувањето на рестриктивните мерки, упатувајќи на солиден годишен раст. Слично, и анкетните истражувања во Германија, нашиот најбитен поединечен трговски партнер, упатуваат на подобрување на активноста во февруари и оценки за забрзан годишен економски раст. Треба да се напомене дека овие анкетни истражувања беа направени пред ескалацијата на воениот конфликт во Украина и воведувањето санкции кон Русија од страна на поголем број земји и меѓународни компании. Сепак, некои првични оценки за негативните ефекти од овој воен конфликт беа вградени во мартовските проекции на ЕЦБ за економскиот раст и инфлацијата. Така, растот на БДП во 2022 година беше ревидиран надолу и се очекува дека ќе изнесува 3,7%, додека за 2023 и 2024 година, оцените се речиси исти, односно раст од 2,8% и 1,6% во 2023 и 2024 година, соодветно¹. На пазарот на труд во еврозоната има поволни движења и во јануари, при што стапката на невработеност се сведе на историски најниското ниво од 6,8%² (7,1% во четвртиот квартал од 2021 година). Во однос на инфлацијата во еврозоната, проценетите податоци за февруари покажуваат нејзино натамошно забрзување, достигнувајќи историски највисоко ниво од 5,8% на годишна основа (5,1% во јануари), при забрзан раст на сите компоненти, а пред сè кај енергетската компонента. Притоа, ваквите остварувања и повисоките очекувања за цените на нафтата и храната на светските берзи се отсликуваат и во нагорна ревизија на проектираната стапка на инфлација од страна на ЕЦБ. Така, според проекциите од март, стапката на инфлација во 2022 година во просек би достигнала 5,1%, а потоа би забавила

¹ Во декември 2021 година беше проектиран раст на БДП од 4,2%, 2,9% и 1,6% за 2022, 2023 и 2024 година, соодветно.

² Се однесува на периодот од 04.1998 година, од кога се објавуваат месечните податоци за стапка на невработеност во еврозоната, при што за прв пат стапката на невработеност е под 7%.

сведувајќи се на 2,1% и 1,9% во 2022 и 2023 година, соодветно³. Покрај основното сценарио, заради големата неизвесност поврзана со ефектот од воениот конфликт во Украина, дополнително се изработени и две алтернативни сценарија⁴. Притоа, на редовниот состанок во март, ЕЦБ не изврши промени во каматните стапки, но најави нивно постепено зголемување, по завршувањето на програмата за квантитативно олеснување (APP), којашто би се исцрпила до крајот на третиот квартал⁵. Оттука, според најновите оценки, се оценува дека во 2022 година **странската каматна стапка ЕУРИБОР** со едномесечна рочност, во просек, ќе биде на исто ниво како во октомвриската проекција, додека за 2023 година е извршена позначителна нагорна корекција, согласно со пазарните очекувања за постепено нормализирање на монетарната политика на ЕЦБ, почнувајќи од крајот на годината.

Гледано преку одделните квантитативни показатели за надворешното окружување значајни за македонската економија, странската ефективна побарувачка за 2021 година оствари раст од 4,4%, повисок од октомвриските проекции. За следните две години, ревизиите се во различна насока, при што оцената за 2022 година е ревидирана надолу, а за 2023 година нагоре. Од друга страна, кај **странската ефективна инфлација** се извршени нагорни корекции на оцените за двете години на проекции, особено за 2022 година. Новите проекции за **девизниот курс евро/САД-долар** упатуваат на поизразена нагорна ревизија на вредноста на САД-доларот во 2022 година и мала надолна ревизија за 2023 година. **Најновите оценки за цените на примарните производи на светските берзи се ревидирани нагоре за 2022 година, додека за 2023 година корекциите се во надолна насока во однос на октомвриските оценки.** Така, за 2022 година се очекува значително повисок раст на цените на примарните производи, додека за 2023 година се очекува дека ќе забележат посилен ценовен пад. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи и тековно се под силно влијание на случувањата поврзани со руско-украинскиот воен конфликт, што создава голема неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, пред сè на краток рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамките на октомврисиот циклус проекции упатува на извесни отстапувања во одделни сегменти од економијата. Согласно со објавените проценети податоци за БДП, во четвртиот квартал од 2021 година реалниот БДП бележи раст од 2,3% на годишна основа (раст од 3% во претходниот квартал). Со овие остварувања се бележи натамошен раст на домашната економија, но побавен, во услови на ширење на петтиот бран од пандемијата поврзан со сојот „омикрон“ на ковид-19, нарушувањата на глобалните синџири на снабдување и појавата на првите ефекти од нарушувањата на пазарот на енергија. Гледано за целата 2021 година, економијата бележи реален раст од 4%, што е во рамките на очекувањата од октомвриската проекција (3,9%). Анализирани по компоненти, домашната побарувачка има позитивен придонес за растот, во услови на раст кај сите категории (брuto-инвестиции, лична потрошувачка и јавна потрошувачка). Од друга страна, негативен придонес бележи нето извозната компонента, во услови на значително посилен раст кај увозот во однос на растот кај извозот. Високофреквентните податоци за првиот квартал од 2022 година со кои се располага се

³ Во декември 2021 година беше проектирана стапка на инфлација од 3,2% во 2022 година и 1,8% во 2023 и 2024 година.

⁴ Во првото „неповолно“ сценарио се претпоставуваат посилни санкции кон Русија и привремен прекин на понудата на гас од Русија којшто ќе биде надоместен од други извори, а геополитичките тензии ќе траат подолго од основното сценарио, што севкупно ќе предизвика нарушувања во синџирите на снабдување, повисоки енергетски трошоци, намалено производство, нарушувања на финансиските пазари и зголемена продолжена несигурност, што ќе доведе до понизок БДП за 1,2 п.п. и повисока инфлација за 0,8 п.п. во 2022 година. Во 2023 година ефектите врз економскиот раст и инфлацијата ќе бидат минимални, во однос на основното сценарио. Во второто „екстремно“ сценарио, се претпоставува и посилна рекација на цените на енергенсите на намалената понуда, посилено нарушување на финансиските пазари и поголем ефект на цените на енергенсите врз останатите цени, што ќе доведе до помал економски раст за 1,4 п.п. и повисока инфлација за 2 п.п. во 2022 година во однос на основното сценарио. При ова сценарио, намалување на растот (за 0,5 п.п.) и повисока инфлација (за 0,6 п.п.) се очекуваат и во 2023 година.

⁵ Исто така, во услови на зголемена неизвесност од руско-украинскиот воен конфликт, беше донесена одлука за продолжување на репо-линиите за девизна ликвидност наменети за централните банки надвор од еврозоната (EUREP) до 15 јануари 2023 година.

делумни и се недоволни за согледување на состојбите во целина. Дополнителни тешкотии за согледување на состојбите во економијата предизвика и воената ескалација помеѓу Русија и Украина, со неповолни ефекти и врз глобалната економија. Податоците за јануари покажуваат натамошен реален годишен раст на прометот во вкупната трговија, како и мал раст на индустриското производство на годишна основа, по падот во претходниот квартал. **Во однос на промените кај потрошувачките цени, во февруари 2022 година е остварена годишна стапка на инфлација од 7,6%, што е повисоко остварување во однос на последните проекции.** Годишната динамика на инфлацијата е пред сè одраз на порастот на цените на енергијата и на прехранбените производи како резултат на високиот раст на увозните цени, при поумерен раст на базичната инфлација. Ценовните притисоци и натаму главно произлегуваат од фактори на страната на понудата, поврзани со промените на цените на глобалните пазари, поврзано со нарушувањата на пазарот на енергија и нарушувањата на глобалните синџири на снабдување. Остварената инфлација во периодот јануари-февруари 2022 година е над проекцијата, а очекувањата за идната динамика на увозните цени е коригирана во нагорна насока, со што ризиците за проекцијата на инфлацијата се нагорни. Притоа, во услови на значителни осцилации во движењето на светските цени на примарните производи, дури и на дневна основа, предизвикани од војната во Украина и воведените санкции кон Русија од поголем дел од земјите во светот, неизвесноста во однос на идните движења на цените е исклучително нагласена.

Нивото на девизните резерви и анализата на показателите за нивната соодветност покажува дека тие и понатаму се во сигурната зона. Расположливите податоци за јануари 2022 година упатуваат на трговски дефицит којшто е малку повисок од очекувањата за првиот квартал од годината, но периодот на оцена е кус за донесување посигурни заклучоци. Податоците за менувачкото работење заклучно со февруари 2022 година укажуваат на остварени нето-приливи од приватните трансфери коишто засега се малку пониски од очекувањата за првиот квартал од 2022 година. Остварувањата кај билансот на плаќања за целата 2021 година упатуваат на понизок дефицит во тековната сметка во однос на октомвриската проекција, при истовремено значително подобра позиција на финансиската сметка заедно со нето-приливите од СПВ.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, податоците за јануари 2022 година покажуваат вообичаен месечен пад на **вкупните депозити**, од 0,8% (месечен раст од 2,5% во декември 2021 година), што пред сè е резултат на депозитите на претпријатијата, при речиси непроменета состојба на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, месечната промена на вкупните депозити е резултат на денарските депозити (најмногу како резултат на падот на депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, вкупните депозити во јануари се повисоки за 7,2%, што е над проектираниот годишен раст (од 6,9%) за првиот квартал од 2022 година. **Вкупните кредити** во јануари 2022 година беа непроменети на месечна основа (раст од 1,7% во декември 2021 година), притоа без промени од секторски аспект. Според валутната структура, мал месечен пад забележаа кредитите во странска валута, додека кредитите во домашна валута забележаа минимална позитивна промена. На годишна основа, растот на вкупните кредити и натаму забрзува и во јануари изнесува 8,4%, при проектиран раст за првиот квартал од 2022 година од 7,1%, согласно со октомвриската проекција.

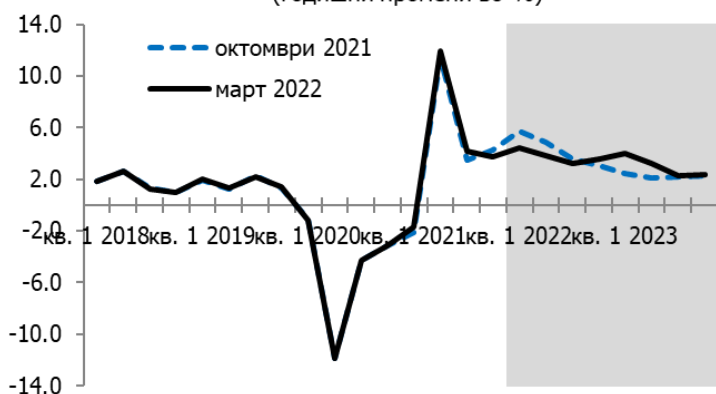
Во Буџетот на Република Северна Македонија во јануари 2022 година е остварен дефицит од 3.430 милиони денари. Буџетскиот дефицит во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот пазар. Остварениот буџетски дефицит во јануари претставува 10,2% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2022 година.

Последните макроекономски показатели и најновите оценки упатуваат на зголемени ризици во одредени сегменти од економијата и неизвесен амбиент за спроведување на монетарната политика. Девизните резерви се на соодветното ниво и во сигурната зона, а ценовните притисоци од енергетската криза се главниот фактор за остварувањата на девизниот пазар заклучно со февруари. Остварениот раст на бруто домашниот производ во 2021 година е во согласност со проектираниот, но имајќи ги предвид најновите геополитички случувања, изгледите за растот, како за првиот квартал, така и за целата 2022 година, се проследени со голема неизвесност и потенцијални надолни ризици. Имено, високофреквентните податоци за економската активност расположливи засега за првиот квартал се повољни, но се недоволни за да се даде попрецизна оценка, а дополнителни тешкотии за согледување на состојбите предизвикува и воената ескалација помеѓу Русија и Украина, како и воведувањето на санкциите кон и од Русија, што може да има неповолни ефекти и врз глобалната економија, зависно од времетраењето. Инфлациските остварувања заклучно со февруари и натаму се над проектираните, под притисок на сè повисоките увозни цени на енергенсите и храната, а нивното движење тековно е исклучително променливо и неизвесно и под влијание на воените случувања. Во монетарниот сектор движењата и натаму се солидни, а годишниот раст на депозитите и кредитите во јануари 2022 година е над проектираниот за првиот квартал на 2022 година, согласно со октомвриската проекција.

Раст на економската активност од 4% во 2021 година

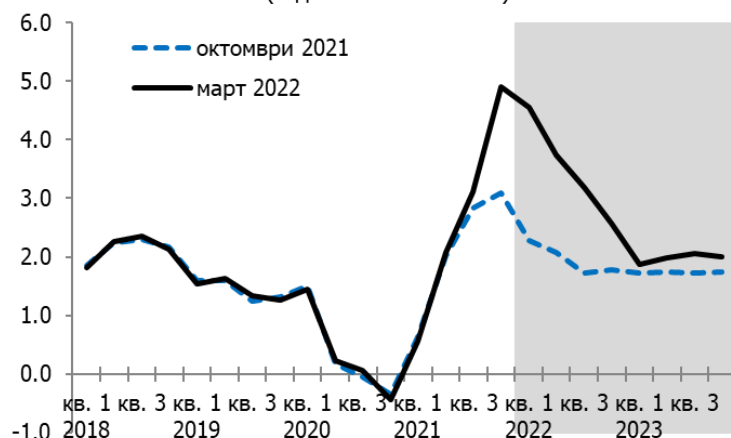
Во 2021 година реалниот БДП забележа раст од 4%, по силниот пад од 6,1% во 2020 година поврзан со здравствената и економска криза предизвикана од пандемијата на ковид-19. Масовната имунизација во земјата, постепеното приспособување на однесувањето и навиките на субјектите во услови на пандемија, отворањето на економиите и примената на целни и помалку рестриктивни мерки за справување со пандемијата, придонесоа за постепено економско закрепнување, пред сè во услужниот сектор. Порастот на личната и инвестициската потрошувачка, поддржани од растот на расположливиот доход и засилената кредитна активност на банките, се главните двигатели на растот на домашната побарувачка. Со ова, како и со силното закрепнување на извозот, се зголеми и увозот, поради што нето-извозот во 2021 година имаше негативен придонес. Закрепнувањето е во согласност со очекувањата и претставува само делумно надоместување на загубите од пандемијата, којашто имаше силен одраз врз домашната побарувачка, којашто сè уште го нема достигнато преткризното ниво.

Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

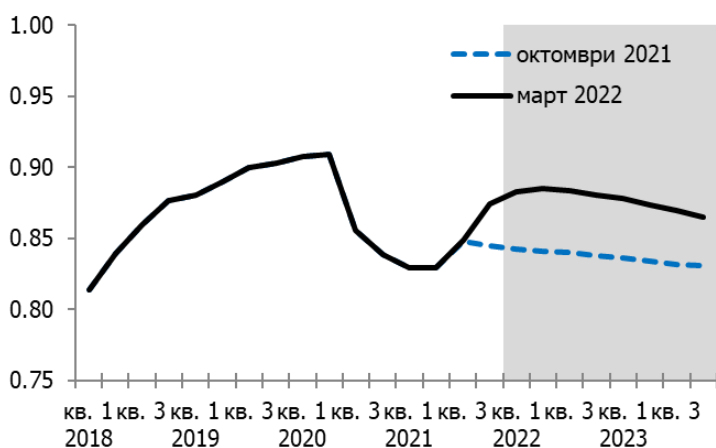
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Курс евро/САД-долар

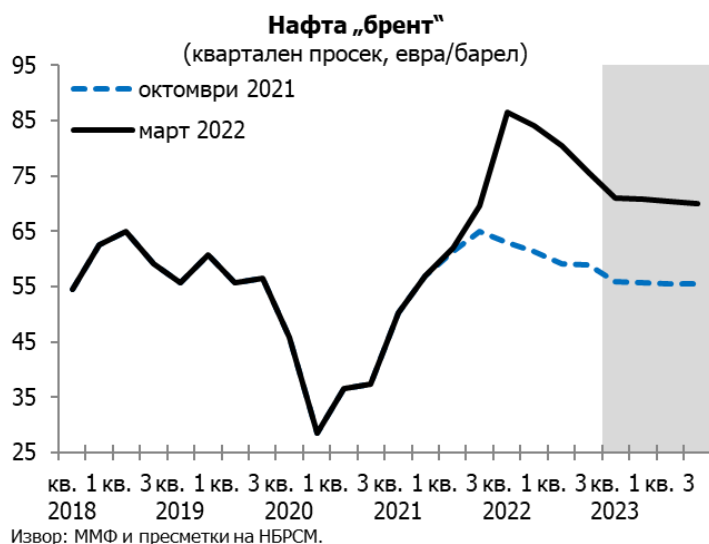
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Остварената **странска ефективна побарувачка**, во 2021 година, изнесува 4,4% и е малку повисока од октомвриските оценки (4,1%). Во однос на очекувањата за наредните две години, за 2022 година е извршена надолна корекција и тековно се очекува дека растот ќе изнесува 3,7% (4,3% во октомври), додека за 2023 година е проектиран раст од 3% (повисок во однос на 2,3% во октомври). Ваквите ревизии во најголема мера се резултат на оцените за пониската економска активност на Германија во 2022 година, а повисока во 2023 година⁶ во споредба со октомвриските оценки.

Во однос на странската ефективна инфлација, извршена е нагорна ревизија за целиот период на проекции, особено за 2022 година. Имено, тековно се очекува дека растот на странската инфлација во 2022 и 2023 година ќе изнесува 3,6% и 2%, соодветно, наспроти 2% и 1,7%, соодветно, во октомври. Нагорната ревизија се должи на оцените за повисока инфлација кај речиси сите наши увозни партнери, при што најголем позитивен придонес во нагорната ревизија за двете години во просек имаат Германија и Бугарија.

Во поглед на девизниот курс евро/САД-долар, извршена е позначителна нагорна ревизија за 2022 година, при што тековно се очекува поголемо зајакнување на вредноста на САД-доларот во однос на еврото. Ваквите поместувања во најголема мера се одраз на ескалацијата на воениот конфликт во Украина и високата енергетска зависност на Европа од Русија. Од друга страна, за 2023 година, корекцијата е во надолна насока, при што и понатаму се очекува депрецијација на САД-доларот во однос на еврото.

⁶ Проектиран раст на Германија од 3,5% и 2,7% во 2022 и 2023 година, соодветно, наспроти 4,4% и 1,8%, соодветно во октомври.

Во однос на очекувањата за цената на нафтата⁷, за 2022 година е извршена нагорна ревизија, при што тековно се предвидува значително поголем раст на цената од проектираниот во октомври. Ваквата корекција во најголема мера се должи на ескалацијата на конфликтот во Украина, како и воведувањето забрана за увоз на руска нафта од страна на САД и Обединетото Кралство. Од друга страна, за 2023 година е извршена надолна ревизија, при што тековно се очекува поголем пад на цената на нафтата.

Во однос на цените на металите, за 2022 година е извршена нагорна ревизија, особено на никелот, при што сега се очекува поголем раст од претходно проектираниот. Нагорните поместувања кај цените на металите во најголем дел се резултат на очекувањата на инвеститорите за недостиг на страната на понудата, поради потенцијалното воведување санкции кон Русија во делот на извозот на метали. За 2023 година, оцените се надолно ревидирани, при што тековно се очекува поголем пад на цената на бакарот и никелот од оцените во октомври.

Слични се и ревизиите на цените на прехранбените производи. Имено, согласно со најновите проекции за 2022 година, оцените се нагорно коригирани, при што сега се очекува позначителен раст на цената на пченицата и раст, наместо пад, на цената на пченката. Нагорните движења кај овие цени во најголема мера се должат на сè поголемите ризици од помала понуда и прекини во каналите на снабдување во Црното Море поради воениот конфликт

⁷ За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

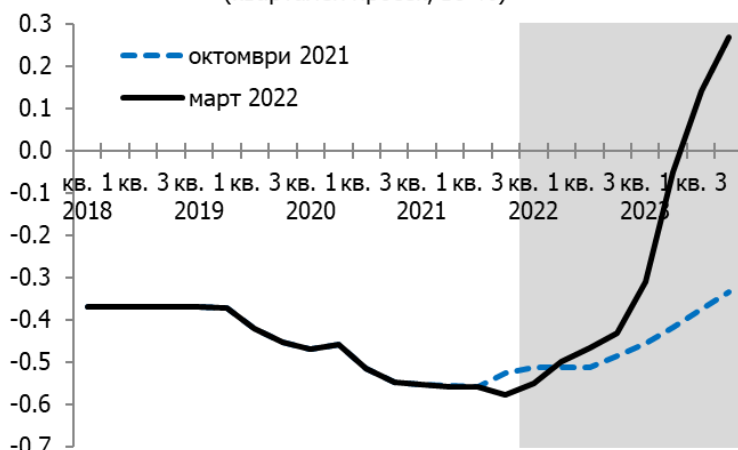
Цени на пченицата и пченката во евра
(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

помеѓу Украина и Русија⁸. За 2023 година, тековно се очекува поголем пад на цената на пченицата и пченката, во споредба со октомвриските оценки.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

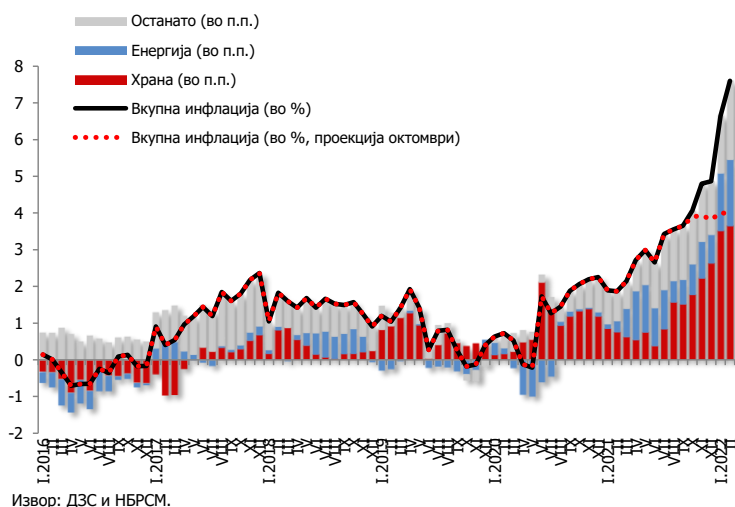
Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Кај **едномесечниот ЕУРИБОР**, за 2022 година проекциите се исти со тие од октомври (-0,5%). Од друга страна, за 2023 година е извршена позначителна нагорна ревизија, при што тековно се очекува во втората половина од годината едномесечниот ЕУРИБОР да премине во позитивната зона и во просек за целата година да изнесува 0,1%, наспроти -0,4% во октомври. Ваквите движења во најголема мера се должат на очекувањата на инвеститорите за постепено затегнување на монетарна политика од страна на ЕЦБ, почнувајќи од крајот на оваа година.

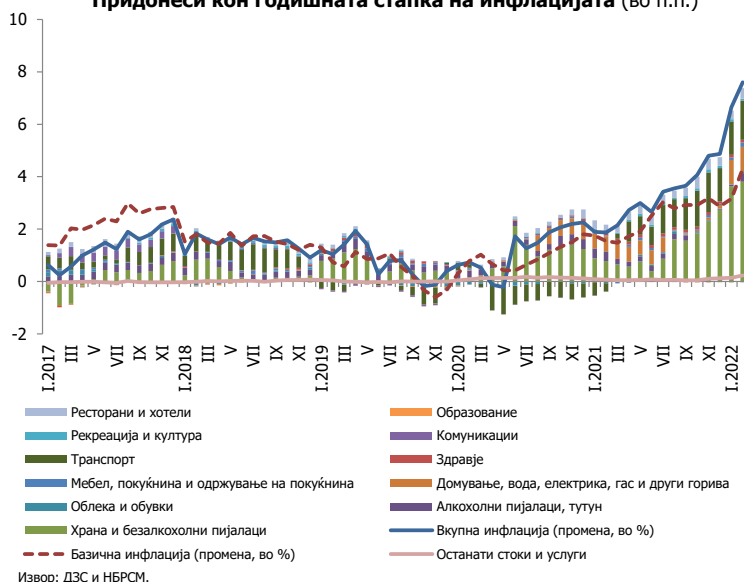
⁸ Украина и Руската Федерација заедно сочинуваат околу 30% од глобалниот извоз на пченица. Пристаништето во Одеса и Црното Море служат како главни канали за меѓународни испораки на жито од Украина, а земјата е исто така меѓу водечките извозници на јачмен, пченка, сончоглед и други маслодајни семиња. Извор: ФАО публикација: AMIS, март 2022 година.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Во февруари 2022 година, **домашните потрошувачки цени** се зголемија за 1% на месечна основа (1,5% во претходниот месец), како резултат на зголемувањето на цените кај сите три главни компоненти. Цените на енергијата во февруари пораснаа поради повисоките цени на горивата, согласно со растот на цените на нафтените деривати на светските берзи, што е главно поврзано со актуелните геополитички тензии поради руско-украинската војна. Позитивен придонес имаа и зголемените цени на храната⁹, при позначителен раст на цените на зеленчукот и на ценовната категорија „леб и житни производи“. Зголемување на цените на месечна основа се забележува и кај базичната компонента на инфлацијата, при позначителен пораст на цените на тутунот¹⁰, електричните апарати за лична хигиена, како и повисоките цени на патниот транспорт, а негативен придонес има намалувањето на цените на воздухопловниот транспорт.

Годишната стапка на инфлација во февруари изнесува 7,6% (6,7% во јануари), при забрзување на годишниот раст на цените кај енергетската и базичната компонента. Најзначаен придонес кон годишната стапка на инфлација имаат зголемените цени на горивата, свежиот зеленчук, лебот и житните производи, како и зголемената цена на електричната енергија¹¹. Остварената годишна стапка на инфлација во февруари е над проектираната стапка од октомврскиот циклус проекции, при нагорно отстапување кај сите три главни категории, но најизразено кај енергетската и прехранбената компонента.

Базичната стапка на инфлација во февруари изнесува 0,9% на месечна основа (0,3% во претходниот месец). На годишна

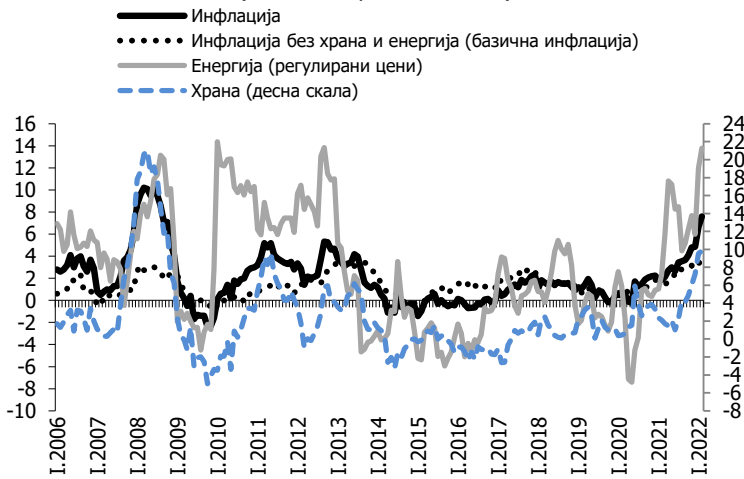
⁹ На 4 декември 2021 година Владата на РСМ донесе одлука за замрзнување на цените на основните прехранбени производи (лебот, шеќерот, брашното, сончогледовото масло за јадење, млекото, свежото месо и сувомеснатите производи, сирењето и урдата) на нивото од 1 декември. На 14 декември, листата на производи се прошири и за цените на оризот, јајцата и тестенините. Одлуката за замрзнување на цените на основните прехранбени производи од почетокот на декември е временна, со важност до 28 февруари 2022 година (согласно со дополнителната одлука на Владата на РСМ од 28 јануари 2022 година). И покрај замрзнувањето, сепак бележиме раст кај вкупната категорија на храната, главно поради растот на останатите категории производи коишто не се опфатени со одлуката за замрзнување на цените.

¹⁰ Цените на поголемиот дел на брендovите и видовите цигари се зголемени за 10 денари од февруари 2022 година како резултат на трендот на зголемување на цените на сировините, репроматеријалите и енергенсите, пред сè гасот и електричната енергија, коишто имаат значителен удел во производството, како и поради редовното годишно зголемување на акцизата (секоја година, почнувајќи од 2013 година заклучно со 1 јули 2023 година, акцизата на цигарите се зголемува за 0,20 денари/парче).

¹¹ Согласно со одлуката на Регулаторната комисија за енергетика на РСМ од 30.12.2021 година, цената на електричната енергија за универзалниот снабдувач „ЕВН ХОМЕ“ ДОО Скопје од 1 јануари 2022 година се зголемува за 9,48% (<https://www.erc.org.mk/pages.aspx?id=153>)

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Странски ефективни* и домашни цени на храна

(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.
Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

основа, базичната стапка на инфлација изнесува 4,3% (3,2% во претходниот месец), во чии рамки највисок позитивен придонес имаат цените на услугите во рестораните и хотелите, надополнет од цените на тутунот, а во мал дел и од цените на производите за лична хигиена, безалкохолните пијалаци, воздухопловниот и патниот транспорт, како и цените на автомобилите.

Во однос на очекуваните движења за цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата, ревизиите се во нагорна насока, што заедно со повисоките остварувања од проектираните, создава нагорни ризици за проектираната стапка на инфлација во 2022 година. Притоа, и понатаму се нагласени неизвесноста и динамиката на движењето на светските цени на примарните производи во следниот период, што соодветствува со неизвесните економски ефекти поврзани со развојот и справувањето со пандемијата, а во последниот период дополнително нагласена и од воениот конфликт во Украина и воведените санкции кон Русија од поголем дел од земјите во светот.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Во декември 2021 година, номиналниот годишен раст на просечната нето-плата изнесуваше **5,8%** (5,6% во претходниот месец). За годишниот раст на платите во еден дел придонесува зголемувањето на минималната плата за 1,7% во април 2021 година, согласно со редовното законско усогласување¹².

Годишен раст на платите во декември има кај сите дејности, при што и натаму тој е најизразен кај дејностите поврзани со „транспортот“, „градежништвото“, „трговијата“, „стручни, научни и технички дејности“, „административните и помошните услужни дејности“, „дејности во врска со недвижен имот“, а солиден раст бележат и платите во „други услужни дејности“ и „уметност, забава и рекреација“.

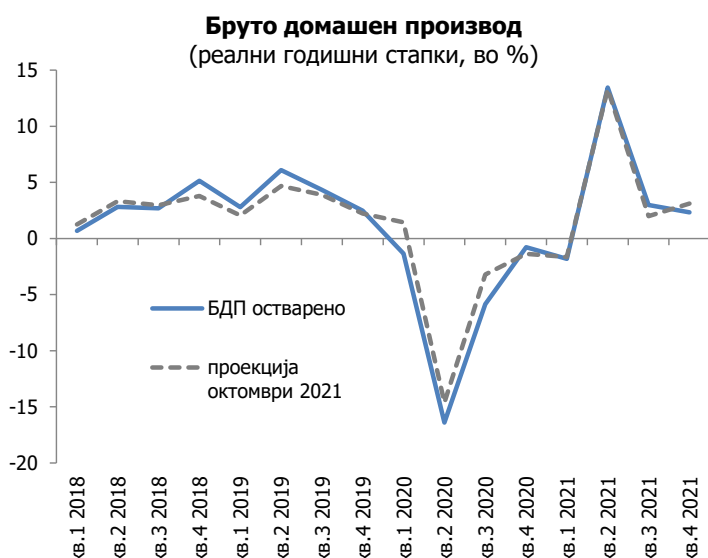
При раст на трошоците на животот на годишно ниво, **реалниот годишен раст на нето-платата во декември изнесуваше 0,9%**.

Остварениот номинален и реален годишен раст на платите во четвртиот квартал од 2021 година (од 5,3% и 0,7%, соодветно) е понизок од очекуваниот за овој период во рамките на октомвриската проекција.

Во четвртиот квартал од 2021 година, БДП оствари реален раст од 2,3% на годишна основа (3% во претходниот квартал), што претставува натамошен раст на домашната економија, но побавен, во услови на ширење на петтиот бран од пандемијата поврзан со сојот „омикрон“ на ковид-19, нарушувањата на глобалните синџири на снабдување и појавата на првите ефекти од нарушувањата на пазарот на енергија.

Гледано од расходната страна на БДП, растот во четвртиот квартал во целост се должи на позитивниот придонес на домашната побарувачка, во услови на раст и позитивен

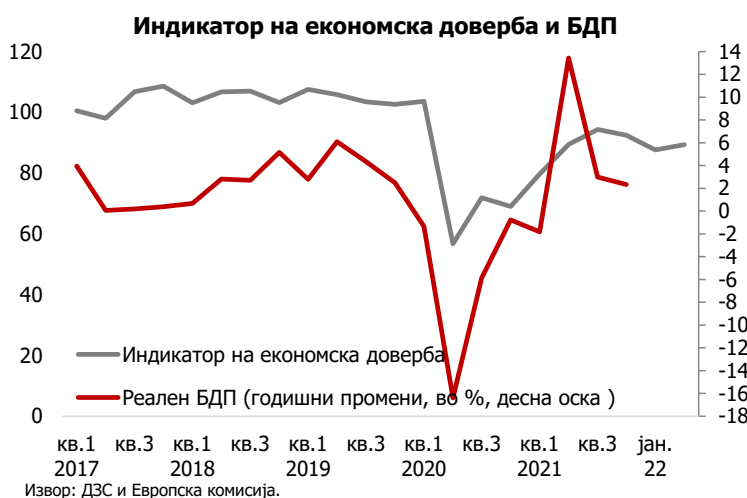
¹² Во април 2021 година беше извршено редовното усогласување за зголемување на минималната плата (со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоците на живот и реалниот пораст на БДП – една третина од порастот од секој показател, соодветно). Согласно со објавата на Министерството за труд и социјална политика, објавена во „Службен весник на РСМ“ бр. 80/21 за примена на Законот за минимална плата во Република („Службен весник на Република Македонија“ бр. 11/12,30/14, 180/14, 81/15, 129/15, 132/17 и 140/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр.124/19 и 239/19), минималната нето-плата се зголеми за 260 денари. Висината на минималната плата во бруто-износ, започнувајќи од април 2021 година до март 2022 година изнесува 22.146 денари (претходно 21.776 денари), односно минималната плата во нето-износ изнесува 15.194 денари (претходно 14.934 денари).

Извор: ДЗС и проекции на НБРСМ.
Разликите во серијата во остварениот период се должат на редовни ревизи на ДЗС.

придонес кај сите категории (брuto-инвестиции, лична потрошувачка и јавна потрошувачка). Од друга страна, негативен придонес бележи нето извозната компонента, во услови на значително посилен раст кај увозот во однос на растот кај извозот.

Гледано од производната страна на БДП, растот во четвртиот квартал во најголема мера се должи на позитивниот придонес на групата дејности „трговија, транспорт и угостителство“, коишто минатата година беа едни од најпогодените дејности од кризата предизвикана од ковид-19. Дополнителен позитивен придонес имаат дејностите во врска со недвижниот имот, како и дејностите „информации и комуникации“, „јавна управа и одбрана; образование; здравствена и социјална заштита“ и „стручни, научни и технички дејности; административни и помошни услужни дејности“. Од друга страна, најголем негативен придонес бележи градежниот сектор, а негативен придонес има и индустријата, делумно како резултат на тешкотиите во автомобилскиот сектор, како и земјоделството.

Во услови на ограничен обем на расположливи податоци, како и поради воената ескалација на геополитичките тензии помеѓу Русија и Украина, тешко е да се даде прецизна оцена за целокупната состојба во економијата во првиот квартал од 2022 година. Кога станува збор за согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата¹³, резултатите од анкетните истражувања за периодот јануари-февруари 2022 година упатуваат на поповолни согледувања во однос на првиот квартал од 2021 година, што главно укажува на раст и во овој период, но согледувањата се малку

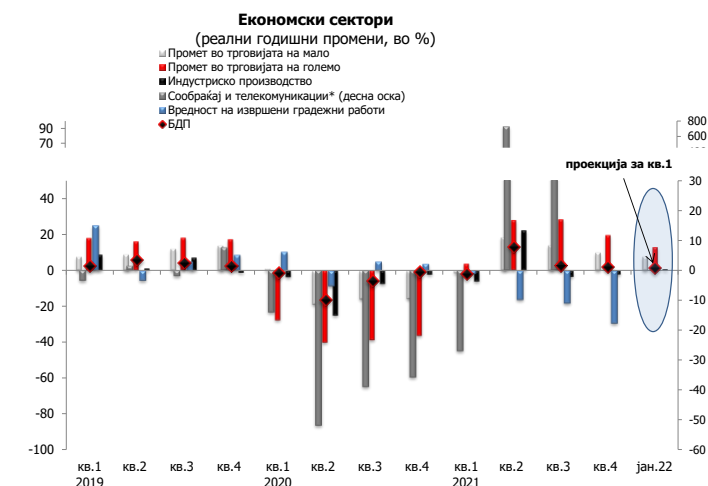
¹³ Се однесува на анкетите спроведени од страна на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот показател на економска доверба се добива како пондеран просек од показателите на доверба за потрошувачите и показателите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги).

понеповолни во однос на претходниот квартал, пред се поврзани со ширењето на сојот „омикрон“, како и со нарушувањата на глобалните синџири на снабдување и на пазарот на енергија, дополнително нагласени по руско-украинскиот воен конфликт.

Што се однесува до високофреквентните податоци на страната на понудата, за јануари 2022 година се достапни податоците за трговијата и индустријата.

Во јануари, **прометот во вкупната трговија** и натаму бележи висок реален раст на годишна основа, од 9,6% (10,4% во претходниот квартал). Притоа, поволните остварувања во вкупната трговија се должат на натамошниот висок раст кај трговијата на големо и трговијата на мало, додека трговијата со моторни возила бележи натамошен пад, но значително помал во споредба со падот во претходниот квартал.

Во јануари, **индустриското производство** бележи мал реален раст на годишна основа од 0,7%, што претставува подобрување во однос на претходниот квартал (пад од 2,3%), во услови на раст кај рударството и енергетскиот сектор, додека преработувачката индустрија бележи пад. Во рамките на преработувачката индустрија, најголем негативен придонес се забележува кај производството на машини и уреди како резултат на проблемите во дел од автомобилскиот сектор, што е поврзано со нарушувањата на глобалните синџири на снабдување, а негативен придонес имаат и дел од традиционалните дејности, како што се производството на фабрикувани метални производи, освен машини и опрема, производството на текстил и производството на прехранбени производи. Од друга страна, најголем позитивен придонес во рамките на преработувачката индустрија се забележува кај производството на моторни возила, производството на други неметални минерални производи и производството на основни фармацевтски производи и фармацевтски препарати.

* Прост просек од годишните стапки на промена на различните видови на транспорт и телекомуникациите.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

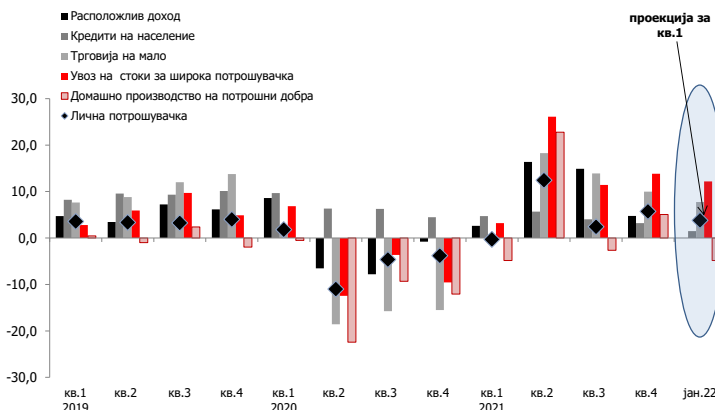
	2019				2020				2021				2022		
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	ное.	дек.	јан.
<i>реални годишни промени во %</i>															
Бруто домашен производ	2.8	6.1	4.3	2.5	-1.3	-16.4	-5.9	-0.8	-1.8	13.4	3.0	2.3	-	-	-
Индустриско производство	8.8	1.1	7.1	-1.3	-3.7	-25.0	-7.5	-2.3	-6.1	22.2	-3.5	-2.3	4.7	-4.9	0.7
Извршени градежни работи	15.1	-3.3	3.0	5.3	6.3	-5.1	3.0	2.3	-1.1	-9.6	-10.8	-17.5	-35.7	-8.0	-
Високоградба	-9.3	5.1	23.7	-1.1	-8.5	-20.4	17.9	-8.6	18.5	5.3	-20.2	-20.9	-12.3	-45.8	-
Нискоградба	58.3	-8.0	-6.7	11.1	21.3	4.7	-6.2	11.1	-16.1	-16.9	-3.5	-15.2	-46.7	35.7	-
Промет во трговијата - Вкупно*	13.9	12.8	15.3	15.5	-16.7	-30.6	-26.1	-24.3	0.9	22.5	16.9	10.4	11.8	9.8	9.6
Промет во трговијата на мало*	7.6	8.8	12.0	13.8	1.0	-18.6	-15.7	-15.5	-1.3	18.3	13.9	10.0	13.3	6.4	7.8
Промет во трговијата на големо*	18.0	16.0	18.1	17.3	-27.8	-40.1	-38.7	-36.3	3.7	27.9	28.4	19.6	23.8	15.7	12.9

*Реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот. Податоците за трговијата во 2020, 2021 и 2022 година се прелиминарни податоци, додека податоците за БДП во 2020 година се прелиминарни, а за БДП во 2021 година се проценети.
Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Расположливите показатели за **агрегатната побарувачка** исто така се во релативно ограничен обем, што оневозможува формирање попрецизна оцена за движењето на одделните компоненти на побарувачката.

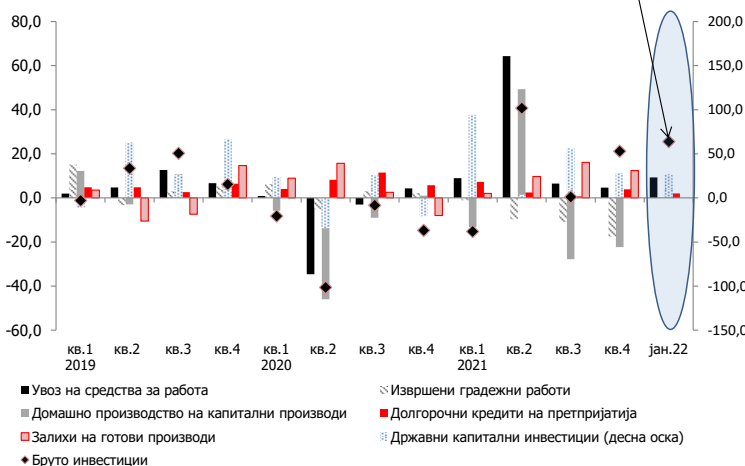
Расположливите податоци за движењата кај **личната потрошувачка** за јануари 2022 година упатуваат на движења во различни насоки. Краткорочните показатели за динамиката на личната потрошувачка се малку поповолни, имајќи го предвид растот кај трговијата на мало, бруто-приходите од ДДВ и увозот на стоки за широка потрошувачка, додека кај домашното производство на потрошни добра е забележан пад. Во поглед на изворите на финансирање на личната потрошувачка, расположливите податоци се ограничени (достапни податоци само за пензиите¹⁴ коишто бележат реален годишен пад), при поумерен раст на кредитите на населението. Што се однесува до показателот за довербата на потрошувачите¹⁵, тој упатува на малку понеповолни очекувања во периодот јануари-февруари 2022 година во однос на четвртиот квартал од претходната година при понегативни очекувања во однос на финансиската и општата економска состојба во земјата и нивните трошења во наредниот период. Показателот за довербата на потрошувачите е исто така понеповолен и во споредба со истиот период од 2021 година.

Индикатори за движењето на личната потрошувачка (реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите (реални годишни стапки, во %) проекција за кв.1

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Во однос на високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**, во јануари раст се забележува кај домашното производство на капитални производи (по падот во претходните квартали), а мал раст оствари и вкупното индустриско производство. Исто така, продолжува растот кај државните капитални инвестиции, како и кај долгорочните кредити на претпријатијата, но малку побавно, а раст беше забележан и кај увозот на средства за работа. Од друга страна, натамошен пад, но забавен на годишно ниво, се забележува кај данокот на добивка. Што се однесува до оцените на раководителите во периодот јануари-февруари 2022 година, тие упатуваат на

¹⁴ Согласно со законското усогласување коешто се врши двапати годишно, во јануари и јули, јануарските пензии беа номинално зголемени за 2,9% (https://www.mtsp.gov.mk/januari-2022-ns_article-mtsp-utre-zapocnuva-etapnata-isplata-na-januarski-penzii-zgolemeni-za-2-9-po-osnov-na-usoglasuvanje.nspix)

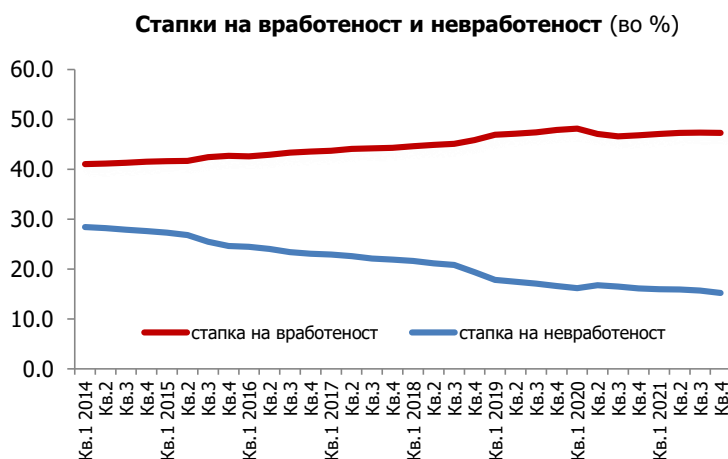
¹⁵ Согласно со анкетите на Европската комисија.

поповолни движења и кај индустријата и кај градежништвото во однос на истиот период од 2021 година. Во споредба со четвртиот квартал од 2021 година, оцените за деловната активност на раководителите на претпријатијата во индустријата се понеповолни, додека кај градежништвото оцените се помалку негативни.

Податоците за **надворешнотрговската размена** во јануари 2022 година упатуваат на потенцијално проширување на дефицитот во првиот квартал од годината во однос на истиот период од минатата година, при повисок номинален раст на увозот од извозот на стоки.

Буџетските остварувања согласно со фискалните податоци за јануари 2022 година упатуваат на умерен реален годишен раст на **јавната потрошувачка** во првиот квартал од годината. Така, од главните категории на јавната потрошувачка, трансферите за здравствена заштита забележаа раст (по падот во претходните квартали), при натамошен пораст на трошоците за стоки и услуги. Од друга страна, расходите за плати забележаа пад, а продолжи и падот кај трансферите до локалните власти.

Во четвртиот квартал од 2021 година, забележуваме натамошно стабилизирање на пазарот на труд, а со тоа и продолжување на позитивните придвижувања на годишна основа во овој сегмент од економијата. Така, **бројот на вработени лица во четвртиот квартал од 2021 година забележа годишен раст од 0,7%**¹⁶ (1,4% во претходниот квартал), што придонесе и за зголемување на стапката на вработеност за 0,5 п.п. во однос на истиот квартал од претходната година (од 46,8% на 47,3%). Исто така, **стапката на невработеност забележа натамошно намалување, со што во четвртиот квартал од годината се сведе на 15,2%** (15,7% во претходниот квартал), како резултат на натамошно намалување на бројот на невработени лица, во услови на истовремено позитивни движења кај бројот на вработени, при

Извор: Државен завод за статистика, Анкета за работна сила.

¹⁶ Најголем придонес кон растот на вработеноста имаат дејностите поврзани со „трговија“, „јавна управа и одбрана“, „информации и комуникации“, „рударство“ и „здравствена и социјална заштита“. Од друга страна, поизразен негативен придонес имаат земјоделството, „транспорт и складирање“, „уметност, забава и рекреација“ и градежништвото.

минимално зголемување на неактивното население.

Продуктивноста на трудот¹⁷ во четвртиот квартал на 2021 година бележи минимално зголемување од 0,1% на годишна основа, како резултат на поголемиот раст на економската активност во споредба со зголемувањето на вработеноста. Поумерениот раст на продуктивноста во споредба со претходниот квартал (кога тој изнесуваше 0,7%) е одраз на посилното забавување на растот на економската активност, во споредба со забавувањето на растот на вработеноста.

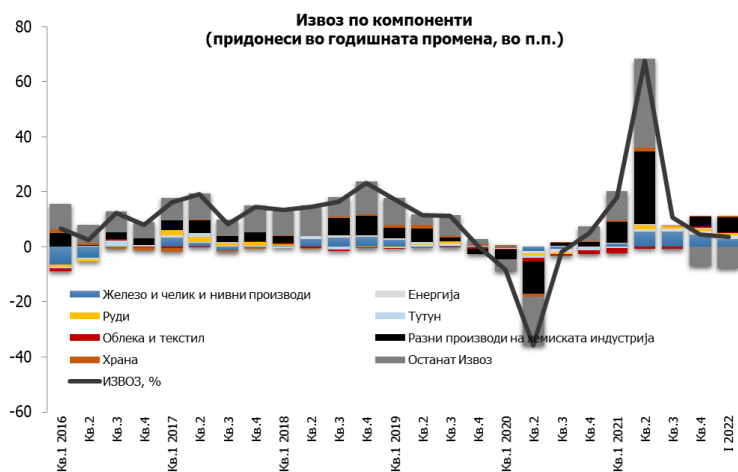
Во четвртиот квартал на 2021 година, **трошоците за труд по единица производ забележаа годишен раст од 5,9%** (4,6% во претходниот квартал), што се должи на натамошниот висок раст на бруто-платите при минимален раст на продуктивноста.

Продуктивност и трошоци за труд по единица производ
(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

¹⁷ Вкупната продуктивност се пресметува како пондериран збир на пресметаната продуктивност на ниво на индивидуален сектор. Во рамките на секој сектор, продуктивноста се пресметува како сооднос помеѓу додадената вредност во тој сектор и бројот на вработените лица.

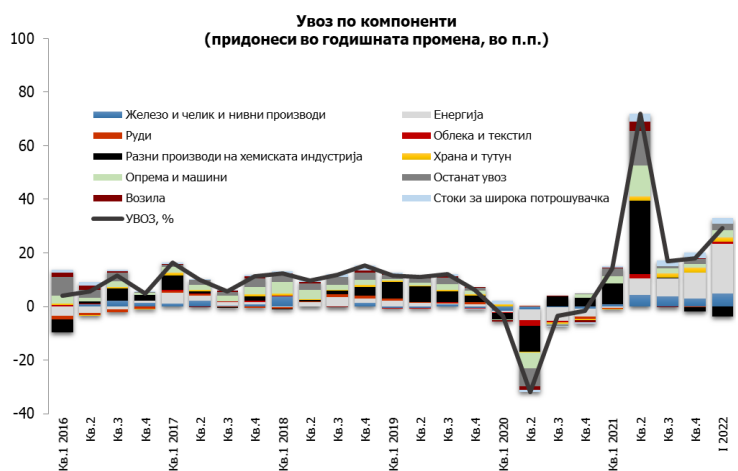

Извор: НБРСМ.

Дефицитот во размената на стоки со странство во јануари 2022 година се продлабочи за 2,7 пати на годишна основа, во услови на значително посилен раст на увозот, во споредба со растот на извозот на стоки. Вкупната надворешнотрговска размена е повисока во однос на истиот период од претходната година, како резултат на растот на двете компоненти.

Во јануари 2022 година, извозот на стоки оствари раст од 3,6% на годишна основа, при што најголем придонес за ваквите остварувања има останатиот извоз. Позитивен придонес за растот на извозот има и извозот на железо и челик, како и извозот на енергија. Од друга страна, намалената извозна активност кај дел од производствените капацитети во странска сопственост има негативен придонес врз вкупниот извоз во овој период.

Во споредба со октомвриската проекција, остварувањата кај извозот во јануари 2022 година се на ниво на очекувањата за првото тримесечје. Притоа, позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај останатиот извоз, како и извозот на железо и челик. Од друга страна, пониски остварувања има кај дел од капацитетите ориентирани кон извоз од автомобилската индустрија. Остварувањата кај останатите категории се главно во рамките на октомвриската проекција.

Извор: НБРСМ.

Увозот на стоки во јануари 2022 година забележа раст од 29,3% на годишна основа. Главен придонес за растот на увозната компонента во овој период има увозот на енергија (како ефект од значително повисоки цени на енергенсите). Придонес кон увозниот раст имаат и останатиот увоз, како и увозот на железо и челик и опрема и машини. Од друга страна, суровинскиот увоз на дел од производствените капацитети во странска сопственост придонесе за намалување на увозот во овој период.

Остварувањата кај увозот на стоки во јануари 2022 година се повисоки од очекувањата за

првиот квартал според октомвриската проекција. Главен придонес за ваквите нагорни отстапувања има увозот на енергија, надолнетото со останатиот увоз и увозот на железо и челик. Од друга страна, пониски остварувања се забележани кај суровинскиот увоз на дел од капацитетите од автомобилскиот сектор.

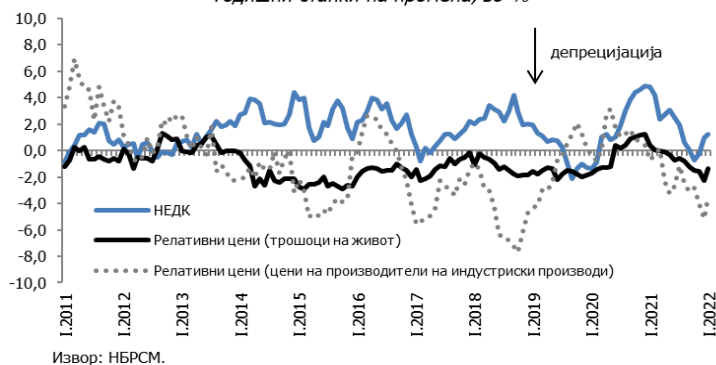
Остварениот трговски дефицит во јануари 2022 година е малку повисок од очекувањата според октомвриската проекција, но периодот на оцена е премногу кус за донесување посигурни заклучоци.

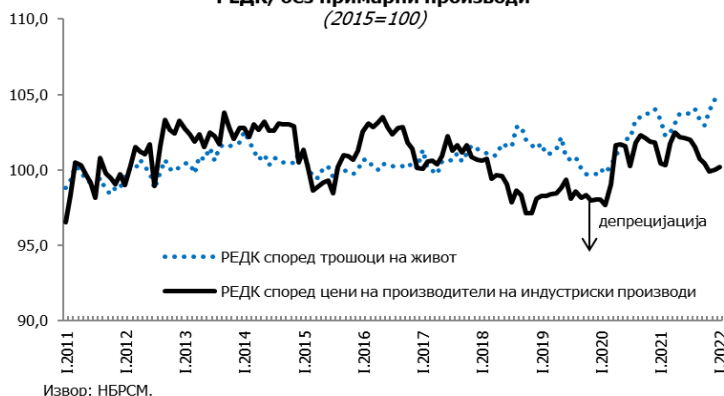
Во јануари 2022 година, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 0,1%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на индустриски производи забележа депрецијација од 2,4%, под влијание на промената на релативните цени. Имено, релативните трошоците на живот бележат пад од 1,4%, а релативните цени на индустриските производи пад од 3,6% на годишна основа. Од друга страна, РЕДК бележи апрецијација од 1,2%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на турската лира во однос на домашната валута.

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

РЕДК, без примарни производи
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени, без примарни производи
годишни стапки на промена, во %

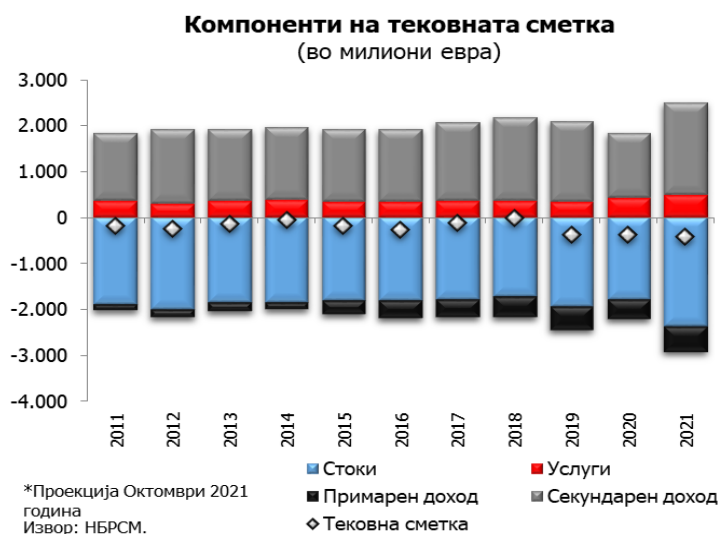
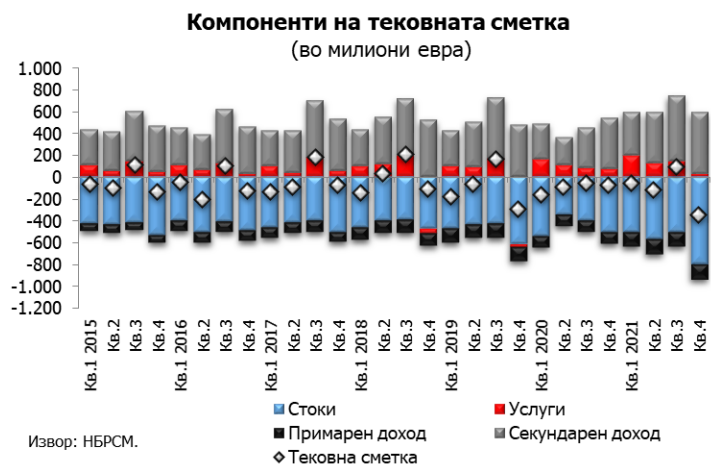
Врз основа на пресметката со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот во јануари 2022 година забележа апрецијација од 1,4%, додека РЕДК дефлациониран со цените на производителите на индустриски производи депрецира за 0,2%. Притоа, релативните трошоци на живот забележаа пад од 1,8%, а релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 3,4%. Истовремено, НЕДК бележи апрецијација од 3,3%, што во најголем дел е резултат на депрецијација на турската лира во однос на денарот.

Во четвртиот квартал од 2021 година, дефицитот на тековната сметка во билансот на плаќања изнесува 346,5 милиони евра, или 3% од БДП, што претставува повисок дефицит од очекувањата за последното тримесечје според октомвриската проекција.

Остварувањата кај поодделните компоненти на тековната сметка во последниот квартал од 2021 година укажуваат на послаби остварувања кај салдото на услуги и примарниот доход во однос на октомвриските проекции, за разлика од повисоките нето-приливи остварени кај секундарниот доход. Дефицитот кај трговското салдо главно е во согласност со проектираниот. Понискиот суфицит кај услугите е резултат на повисоките остварени нето-одливи кај категоријата „останати услуги“, како и пониските остварени нето-приливи кај производните услуги за доработка и кај патувањата, додека кај примарниот доход остварениот повисок дефицит од проектираниот се должи на повисоката новосоздадена вредност од компаниите во странска сопственост. Од друга страна, секундарниот доход бележи позитивно отстапување како резултат на остварените повисоки нето-приливи во споредба со очекувањата, резултат на подобрите остварувања и кај приватните трансфери и кај официјалните трансфери.

На годишна основа, во 2021 година, тековната сметка оствари дефицит којшто е понизок од очекувањата според октомвриската проекција. Позначителни позитивни отстапувања се остварени кај секундарниот доход, каде што се остварени повисоки нето-приливи кај приватните трансфери од планираните за годината. Покрај тоа, остварен е понизок трговски дефицит за целата 2021 година, што се должи на малку понискиот остварен увоз, додека движењата во размената на услуги се во рамките на проекцијата. Од друга страна, дефицитот кај примарниот доход е повисок од очекуваниот.

Кај финансиската сметка во четвртиот квартал од 2021 година се остварени

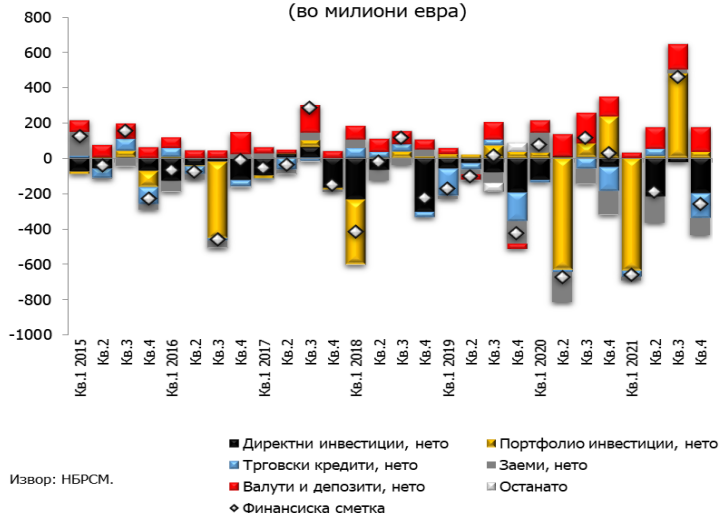

нето-приливи¹⁸ од 257,7 милиони евра (или 2,2% од БДП), коишто воедно се и повисоки во однос на нето-приливите очекувани за четвртиот квартал според октомвриската проекција.

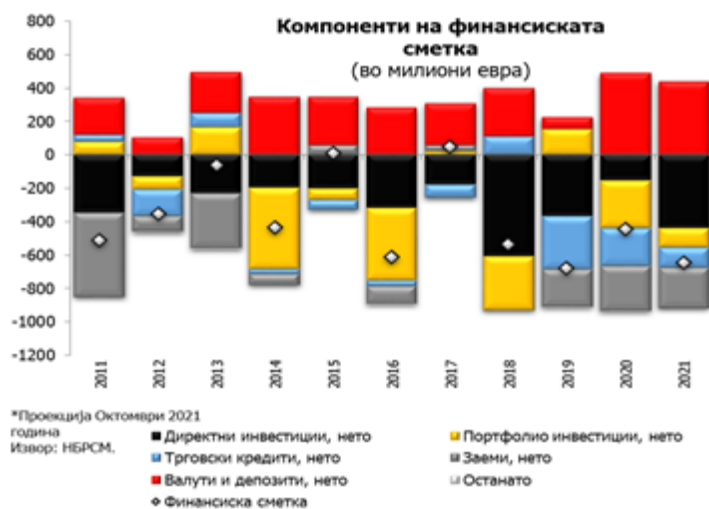
Анализирано по компоненти, поволните движења во финансиската сметка главно се под влијание на повисоките остварени нето-приливи кај директните инвестиции (остварени значително повисоки нето-приливи кај меѓукомпанискиот долг), трговските кредити и краткорочните заеми. Притоа, отстапувањата кај краткорочните заеми се главно резултат на краткорочните заеми на централната банка поврзани со управувањето со девизните резерви. Останатите компоненти од финансиската сметка, односно валутите и депозитите и портфолио-инвестициите, забележаа негативни отстапувања од октомвриската проекција (остварени се повисоки нето-одливи и кај двете компоненти).

Во 2021 година, финансиската сметка забележа повисоки нето-приливи од очекувањата според октомвриската проекција. Притоа, позитивни отстапувања се забележани кај краткорочните заеми, директните инвестиции и трговските кредити, наспроти негативните отстапувања кај валутите и депозитите, портфолио-инвестициите и во помал дел долгорочните заеми.

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

Компоненти на финансиската сметка
(во милиони евра)

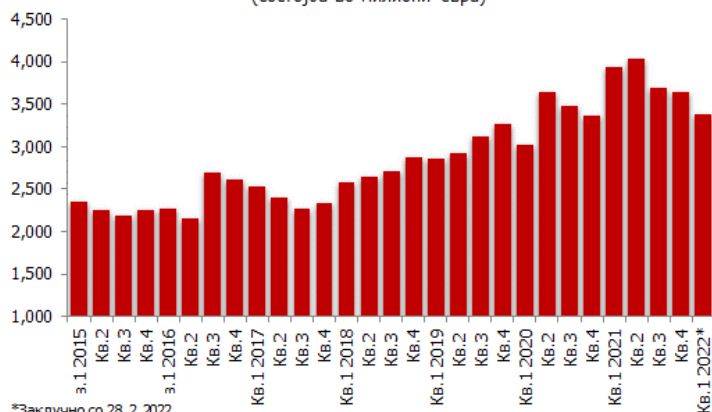
Движења на менувачки пазар

Нето-откупот остварен на менувачкиот пазар во периодот јануари – февруари 2022 година изнесува 167 милиони евра, што претставува зголемување за 33,1% на годишна основа, при истовремен раст на понудата и на побарувачката на девизи (за 33,7% и 35,2%, соодветно).

¹⁸ Според новата методологија за изготвување на билансот на плаќања (BPM6), термините нето-приливи и нето-одливи означуваат нето-создавање обврски и нето-стекнување средства, соодветно.

Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

*Заклучно со 28.2.2022

Извор: НБРСМ.

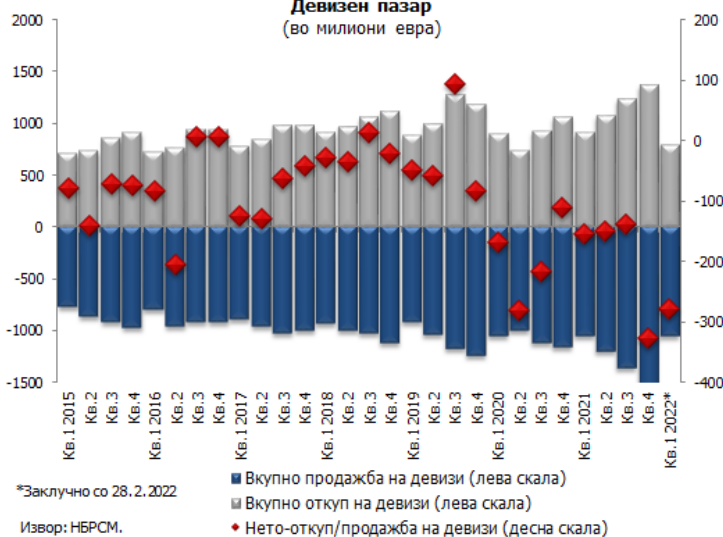
Состојбата на бруто девизните резерви на 28.2.2022 година изнесува 3.382,4 милиони евра. Гледано преку факторите на промена, делуваа интервенциите на Народната банка на девизниот пазар, но и останатите фактори.

Фактори на промена на девизните резерви во јануари и февруари 2022 година
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар
(во милиони евра)

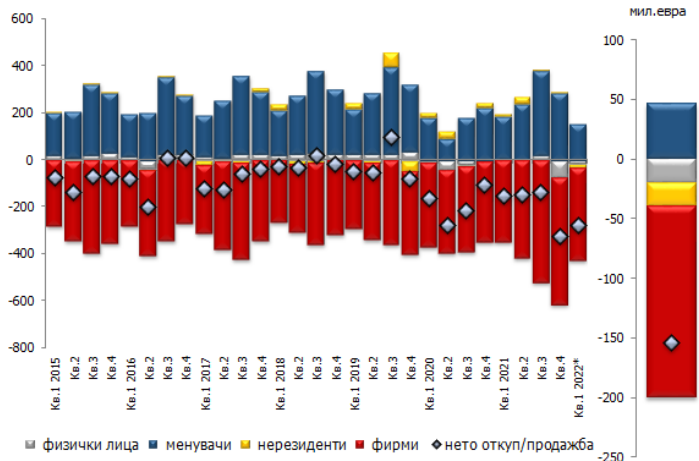
*Заклучно со 28.2.2022

Извор: НБРСМ.

Во периодот јануари – февруари 2022 година, на девизниот пазар на банките е остварена нето-продажба на девизи којашто е повисока во споредба со истиот период од минатата година, при повисок раст кај побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

годишна промена, I+II
2022 - I+II 2021
во
мил.евра

Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од високата нето-продажба кај фирмите.

*Заклучно со 28.2.2022

Извор: НБРСМ.

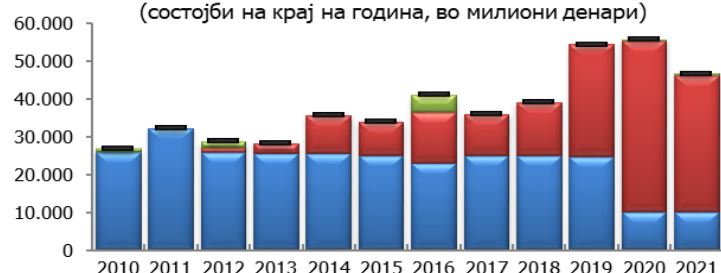
Состојбата на монетарните инструменти на крајот на јануари забележа намалување во споредба со претходниот месец, што се должи на намалениот износ на пласираните средства на банките во депозити кај Народната банка, при непроменет износ на состојбата на благајничките записи¹⁹. Нивото на монетарните инструменти на крајот на јануари е повисоко во споредба со нивото проектирано за крајот на првиот квартал на 2022 година²⁰.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

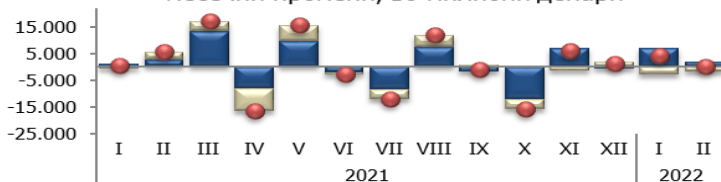
(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ

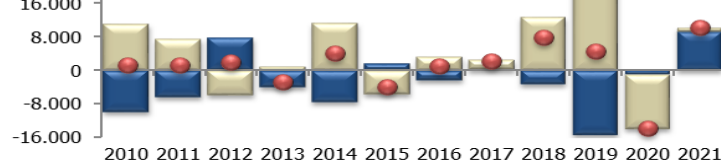
Ликвидност на банки*

месечни промени, во милиони денари

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јануари е малку повисока во споредба со нивото проектирано за крајот на првиот квартал од 2022 година.

годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена:

повлекување ликвидност.

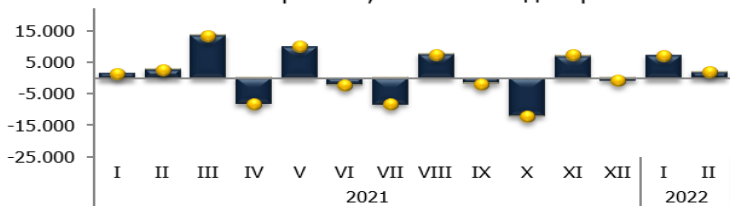
Извор: НБРСМ.

¹⁹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 20 јануари 2022 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 27 дена.

²⁰ Споредбите на остварувањата се во однос на октомвриската проекција на Народната банка.

Монетарни инструменти*

месечни промени, во милиони денари

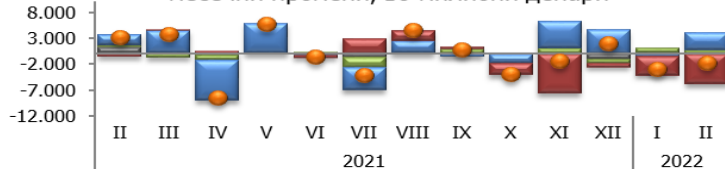
годишни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

месечни промени, во милиони денари

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити на државата кај Народната банка во јануари забележаа умерено месечно намалување, но нивната состојба е над проектираната за крајот на првото тримесечје од 2022 година.

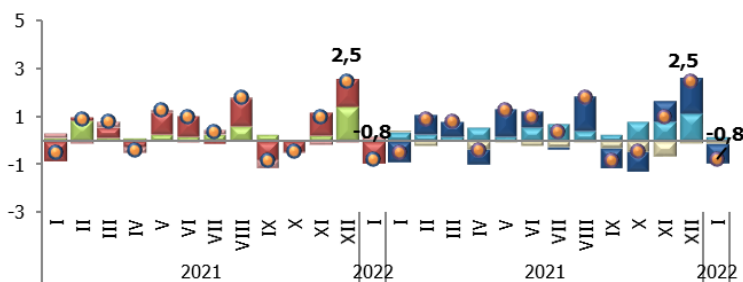
Примарните пари во јануари забележаа умерено месечно зголемување, како резултат на зголемувањето на вкупните резерви на банките кај Народната банка, при мал пад на готовите пари во оптек. Притоа, состојбата на примарните пари засега е пониска во споредба со проекцијата за крајот на првото тримесечје од 2022 година.

Ликвидните средства на банкарскиот систем во февруари забележаа мал раст на месечна основа. Монетарните инструменти придонесоа за креирање ликвидност, при што промената произлегува од понискиот износ на пласманите на банките во краткорочните депозити, односно во депозитите преку ноќ, при непроменета состојба на благајничките записи²¹. Од друга страна, автономните фактори на нето-основа придонесоа за намалување на ликвидноста на банкарскиот систем како резултат на девизните интервенции на Народната банка, додека трансакциите на државата и готовите пари во оптек придонесоа за раст на ликвидноста.

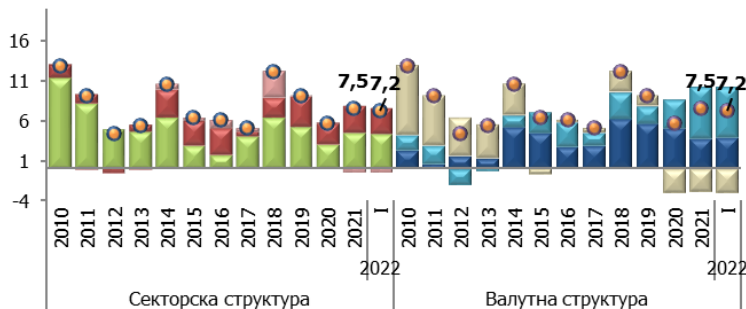
²¹ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, којашто се одржа на 16 февруари 2022 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 10.000 милиони денари, со каматна стапка од 1,25% и рок на достасување од 28 дена.

Вкупни депозити

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

- Депозити на останати сектори*
- Депозити во странска валута
- Депозити на претпријатијата
- Депозити, месечни/годишни промени, во %
- Депозити во домашна валута
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата
- Депозити, годишни промени, во %

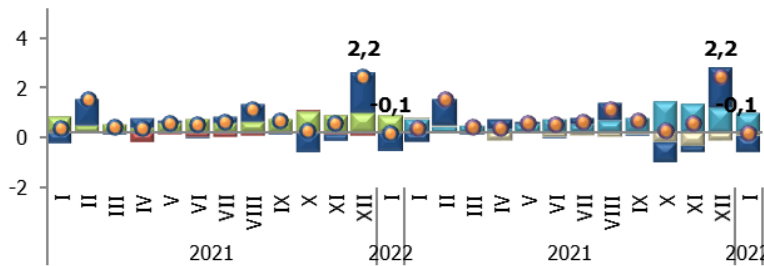
*Во депозитите на останати сектори се опфатени депозитите на останатите финансиски институции, депозитите на локалната самоуправа и депозитите на непрофитните институции кои им служат на домаќинствата кај банките, како и денарските трансферабилни депозити на останатите финансиски институции и на локалната самоуправа кај Народната банка
Извор: НБРСМ.

Вкупните депозити²² во финансискиот систем во јануари 2022 година остварија месечен пад од 0,8%, наспроти растот од 2,5% во претходниот месец, што е вообичаено движење за овој период. Од секторски аспект, промената е резултат на намалувањето на депозитите на претпријатијата, при речиси непроменета состојба на депозитите на домаќинствата. Од валутен аспект, месечниот пад на вкупните депозити е резултат на намалувањето на денарските депозити (најмногу како резултат на падот на депозитните пари), при умерен раст на депозитите во странска валута. Вкупните депозити во јануари забележаа намалување во однос на крајот на декември 2021 година, при очекуван раст за првиот квартал од годината според октомвриската проекција.

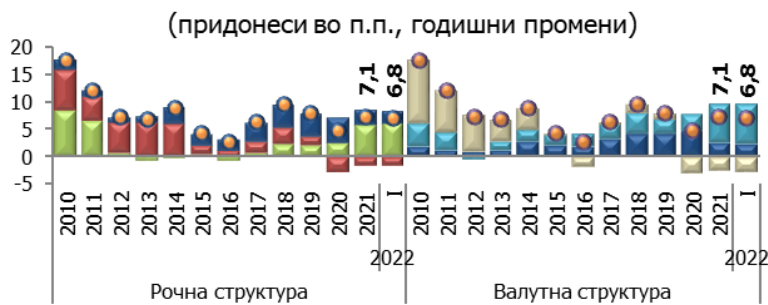
Годишната стапка на раст на вкупните депозити, во јануари 2022 година, изнесува 7,2% и е малку повисока во однос на годишниот раст проектиран за крајот на првиот квартал од 2022 година (од 6,9%). Од секторски аспект, растот пред сè произлегува од зголемувањето на депозитите на домаќинствата, при истовремен годишен раст и на депозитите на претпријатијата. Од валутен аспект, растот во најголем дел е резултат на депозитите во странска валута, при умерен раст и на денарските депозити (вклучително и депозитните пари).

²² Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.

Депозити на домаќинства
(придонеси во п.п, месечни промени)

Депозитите на домаќинствата во јануари 2022 година забележаа минимално намалување од 0,1% коешто во целост произлегува од денарските депозити, односно од депозитните пари, при мало зголемување на депозитите во странска валута. Од рочен аспект, мал негативен придонес имаат долгорочните депозити, при мал раст на краткорочните депозити. **На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јануари изнесува 6,8%.**

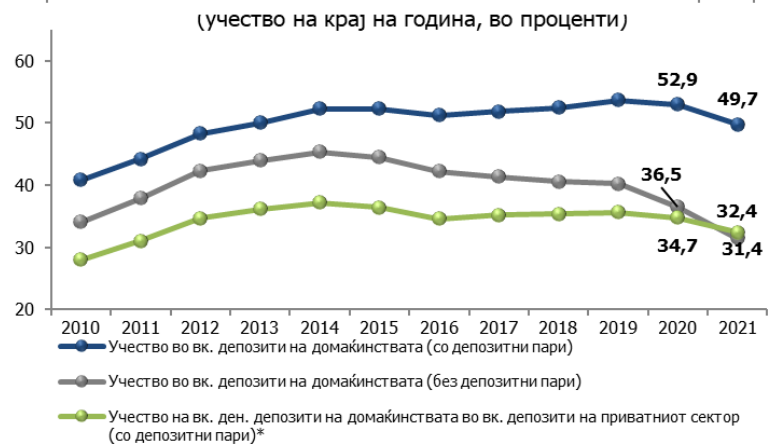
- Депозитни пари
- Депозити на домаќинствата во домашна валута
- Депозити на домаќинствата во странска валута
- Долгорочни депозити на домаќинствата
- Краткорочни депозити на домаќинствата
- Депозити на домаќинствата, месечни/годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Денарски депозити на домаќинствата /вкупни депозити

Учеството на денарските депозити (со депозитните пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јануари изнесува 48,9% (49,7% во претходниот месец).

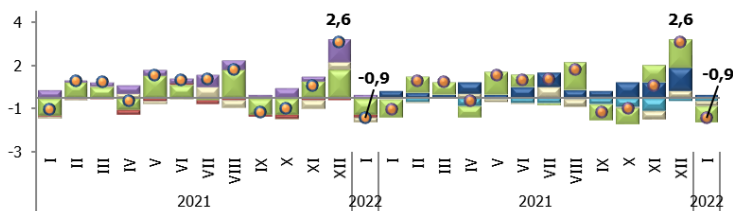

*Вкупните депозити само во банки и штедилници.

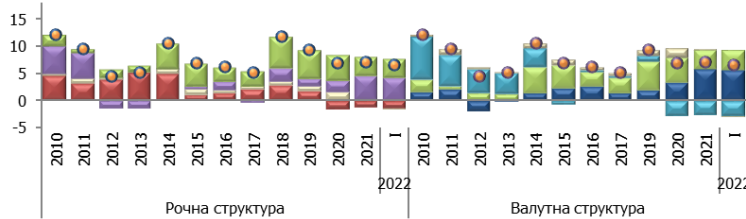
Извор: НБРСМ.

Парична маса М4

(придонеси во п.п., месечни промени)

(придонеси во п.п., годишни промени)

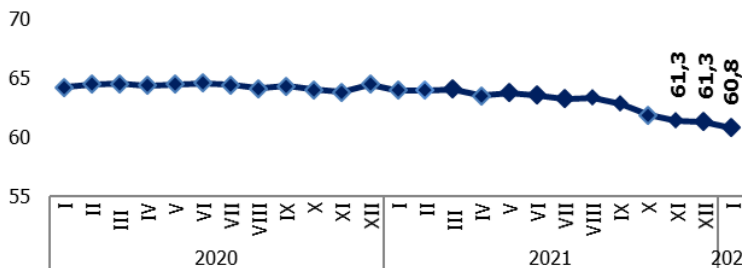
- ГПО надвор од депозитни институции
- Депозитни пари
- Вкупни краткорочни депозити
- Вкупни денарски депозити
- Вкупни девизни депозити
- Вкупни долгорочни депозити
- М4, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

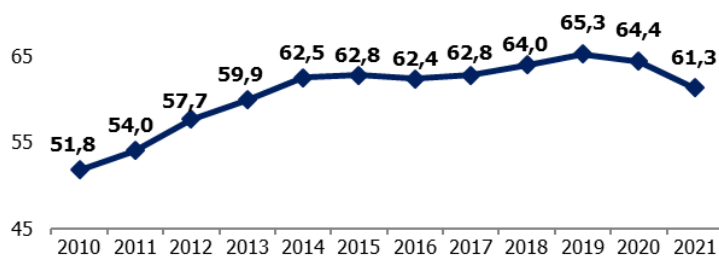
Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, во јануари 2022 година оствари месечен пад од 0,9%, по растот во претходниот месец. Намалувањето е вообичаено и произлегува од најликвидните компоненти на паричната маса, пред сè од намалувањето на депозитните пари, при пад и на готовите пари во оптек. Од аспект на рочноста, краткорочните депозити забележаа умерен раст, при речиси непроменети долгорочни депозити. Од валутен аспект, намалувањето е резултат на падот на денарските депозити (во најголем дел како резултат на депозитните пари), при мал раст на депозитите во странска валута. На годишна основа, паричната маса во јануари 2022 година е повисока за 6,5%, при проектиран годишен раст од 6,8% за првиот квартал од 2022 година.

Учество на М4 денарски дел во вкупна парична маса М4

податоци на крај на месец, во %

податоци на крај на година, во %

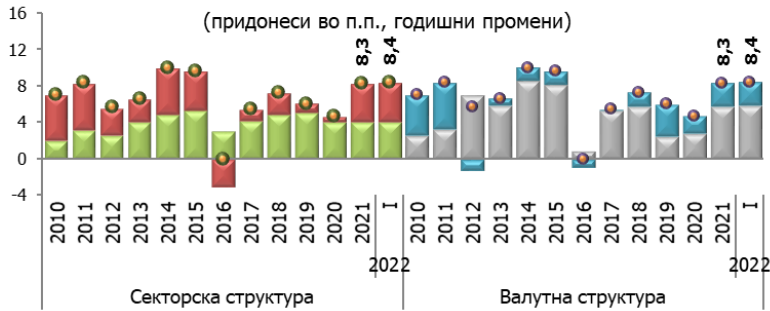

Извор: НБРСМ.

Учеството на денарскиот дел во вкупната парична маса М4 на крајот на јануари изнесува 60,8% (61,3% во претходниот месец).

Вкупни кредити

(придонеси во п.п., месечни промени)

- Кредити во странска валута
- Кредити во домашна валута
- Кредити на претпријатијата
- Кредити на домаќинствата
- Кредити, месечни/годишни промени, во %
- Кредити, годишни промени, во %

Извор: НБРСМ.

Вкупните кредити во јануари не забележаа месечна промена (0,0%), наспроти зголемувањето во претходниот месец. Според секторската структура, нема промени кај кредитите на домаќинствата и претпријатијата. Според валутната структура, мал месечен пад забележаа кредитите во странска валута, додека кредитите во домашна валута бележат минимална позитивна промена. Нивото на вкупните кредити во јануари беше релативно стабилно во однос на крајот на декември 2021 година, при очекуван раст за првиот квартал на 2022 година, според октомвриската проекција.

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јануари изнесува 8,4% и е повисока од проектираниот годишен раст од 7,1% за првиот квартал на 2022 година, согласно со октомвриската проекција. Од секторски аспект, растот во поголем дел произлегува од кредитите на претпријатијата, при позитивен придонес и од кредитите на домаќинствата. Во однос на валутната структура, поголем придонес во годишниот кредитен раст имаат кредитите во домашна валута, при умерен позитивен придонес и на кредитите во странска валута (вклучително и денарските кредити со валутна клаузула).

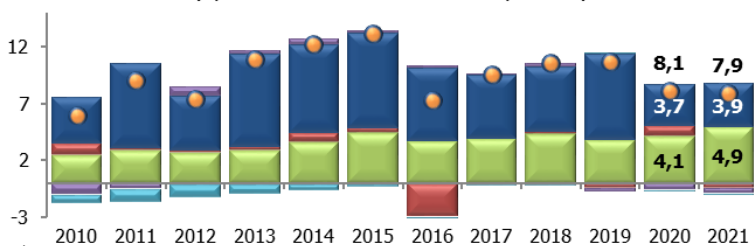
Кредити на домаќинствата*

(придонеси во годишни промени, во п.п.)

- Станбени кредити
- Потрошувачки кредити
- Кредитни картички и негативни салда на тековни сметки
- Автомобилски кредити
- Останати кредити
- Кредити на домаќинствата, годишни промени, во %

(придонеси во п.п., годишни промени)

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата²³ во јануари изнесува 7,9%, при што и натаму во поголем дел произлегува од станбените кредити, со солиден позитивен придонес и на потрошувачките кредити.

²³ Без кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити)
месечни податоци

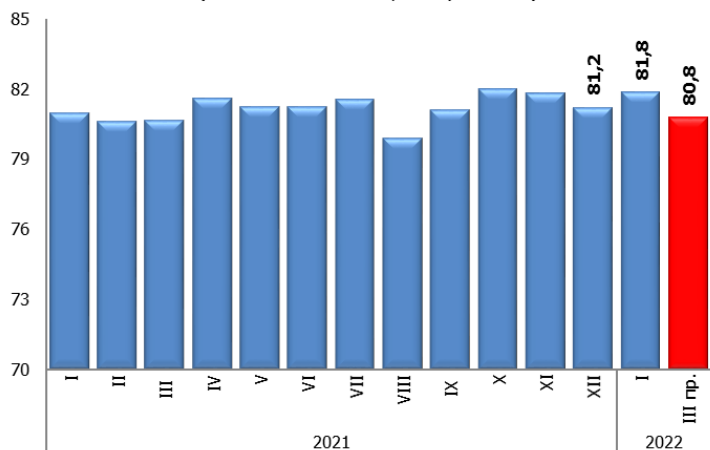
годишни податоци

■ Сомнителни и спорни побарувања на претпријатијата во милиони денари, лева скала
 ■ Сомнителни и спорни побарувања на домаќинствата во милиони денари, лева скала
 ● Учество на сомнителните и спорните побарувања во вкупните кредити во %, десна скала
 Извор: НБРСМ.

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јануари забележа минимален месечен раст од 0,1 п.п. и изнесуваше 3,3%. Гледано од аспект на секторската структура, и натаму најголемиот дел од вкупниот износ на нефункционалните кредити произлегува од секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити
(месечни податоци, во проценти)

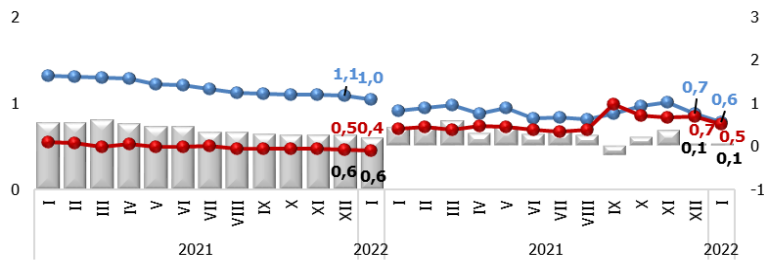
(годишни податоци, во проценти)

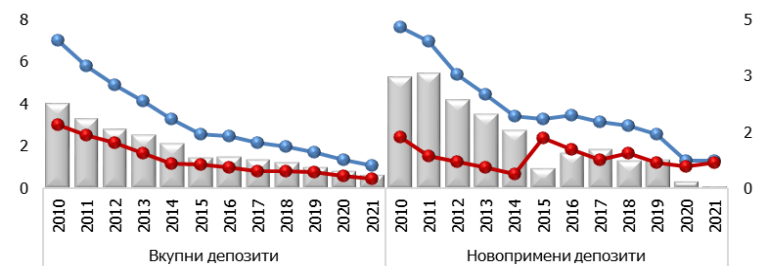
Извор: НБРСМ.

Показателот за искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јануари изнесува 81,8%, што е повисоко во споредба со проектираната вредност на овој показател за крајот на првиот квартал од 2022 година (80,8%), согласно со октомвриската проекција.

Каматни стапки на вкупните депозити (месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)
Каматна стапка на денарски депозити
Каматна стапка на девизни депозити

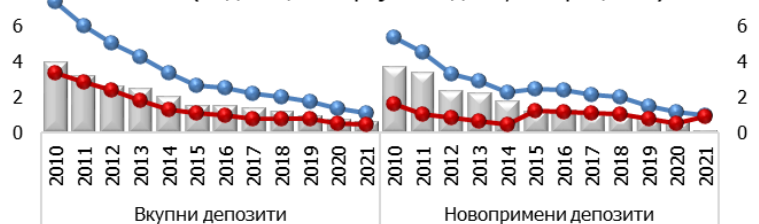
Извор: НБРСМ

Во јануари 2022 година каматните стапки на вкупните депозити²⁴ забележаа месечен пад за 0,1 п.п., при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити е речиси непроменет во однос на претходниот месец. Кај **новопримените вкупни депозити**²⁵, каматниот распон изнесуваше 0,1 п.п., во услови на намалени денарска и девизна каматна стапка за по 0,2 п.п. во однос на претходниот месец.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата (месечни податоци, во проценти)

(податоци со крај на година, во проценти)

Каматен распон (во п.п.)
Каматна стапка на денарски депозити
Каматна стапка на девизни депозити

Извор: НБРСМ

Кај каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата исто така се забележани надолни месечни промени, при што распонот меѓу каматните стапки на денарските и девизните депозити изнесува 0,6 п.п. **Каматниот распон кај новопримените депозити на домаќинствата** изнесува 0,3 п.п., при пад на денарската и девизната каматна стапка за 0,2 п.п. и 0,4 п.п., соодветно.

²⁴ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspх.

²⁵ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

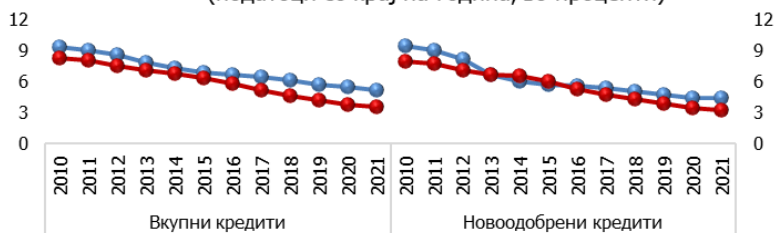
Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

(месечни промени, во проценти)

Во јануари 2022 година, каматните стапки на **вкупните кредити на домаќинствата и на претпријатијата** не забележаа промени во однос на претходниот месец и изнесуваа 5,2% и 3,5%, соодветно. **Каматните стапки на новоодобрените кредити²⁶** на претпријатијата и на домаќинствата се зголемија за 0,3 п.п. и 0,1 п.п. во однос на претходниот месец и изнесуваа 3,5% и 4,4%, соодветно.

(податоци со крај на година, во проценти)

— Каматна стапка на кредити на домаќинства

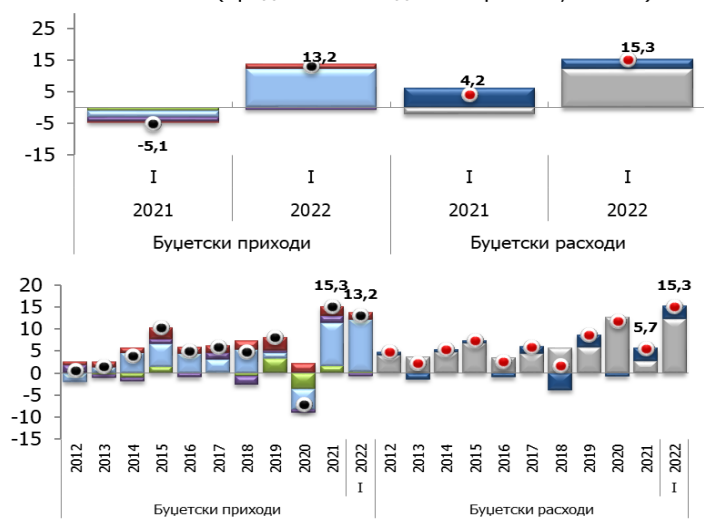
Извор: НБРСМ

— Каматна стапка на кредити на претпријатија

²⁶ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (којшто од месец во месец може да се менува) и нивната каматна стапка.

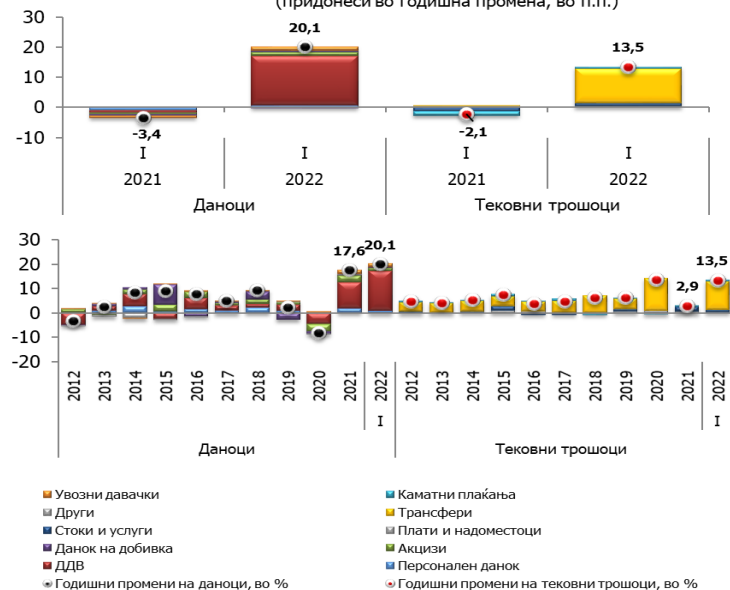
Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), во јануари 2022 година вкупните буџетски приходи и расходи на годишно ниво пораснаа за **13,2%** и **15,3%**, соодветно. Растот на **буџетските приходи** речиси во целост произлегува од растот на даночните приходи, (позитивен придонес од 11,9 п.п.), при помал раст и на придонесите и неданочните приходи (позитивен придонес од 1,5 п.п. и 0,3 п.п., соодветно), додека останатите приходи²⁷ бележат мал пад (негативен придонес од 0,7 п.п.). Притоа, даночните приходи во јануари беа повисоки за 20,1% на годишна основа, и тоа во најголем дел како резултат на повисоките приливи од ДДВ, при минимален позитивен придонес и од останатите компоненти. Зголемувањето на **буџетските расходи**, во јануари 2022 година, во целост се должи на тековните трошоци (најмногу од трансферите), при позитивен придонес и на капиталните трошоци.

Буџетски приходи и расходи
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

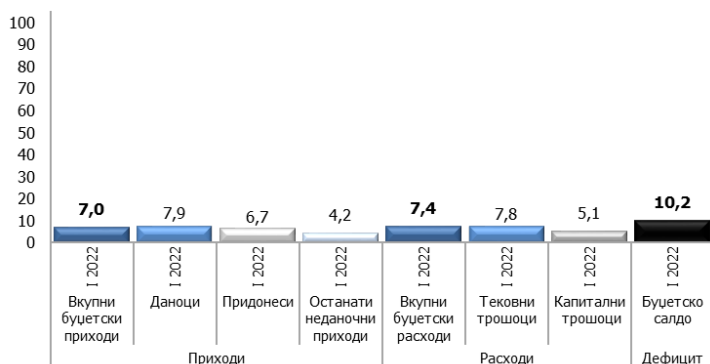
Даноци и тековни трошоци
(придонеси во годишна промена, во п.п.)

Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

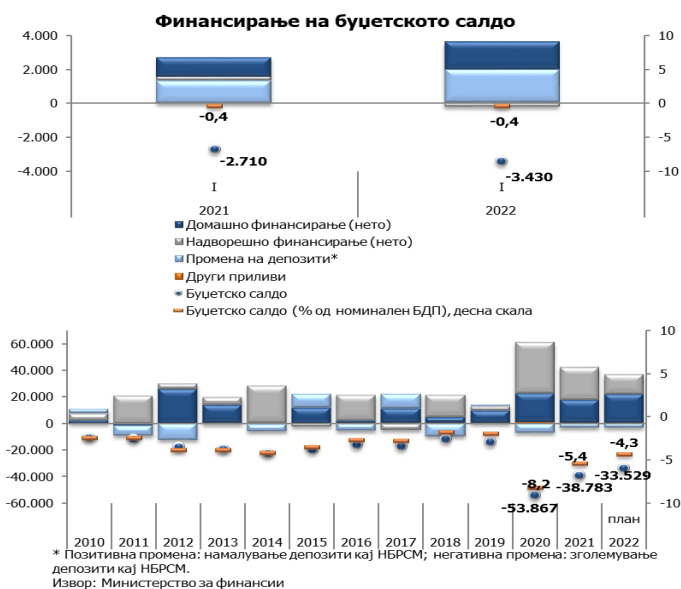
²⁷ Останатите приходи вклучуваат капитални приходи, странски донации и приходи од наплатени заеми.

Реализација на Буџетот, по категории (централен Буџет и фондови), во проценти од годишен план*

Во споредба со годишниот план на Буџетот²⁸ за 2022 година, остварувањето на буџетските приходи и расходи во првиот месец на годината изнесува 7% и 7,4%, соодветно. Остварениот буџетски дефицит во износ од 3.430 милиони денари претставува 10,2% од планираниот дефицит за 2022 година.

*за 2021 година пресметките се направени во однос на реалокацијата на Буџетот од декември.
Извор: Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

Остварениот буџетски дефицит, во јануари 2022 година изнесува 3.430 милиони денари (или 0,4% од БДП²⁹) и во најголем дел е финансиран преку користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот пазар.

²⁸ Службен весник на РСМ бр. 287 од 20.12.2021 година.

²⁹ Во рамките на анализата, за номиналниот БДП за 2022 година се користат октомвриските проекции на Народната банка.

Државни хартии од вредност

(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

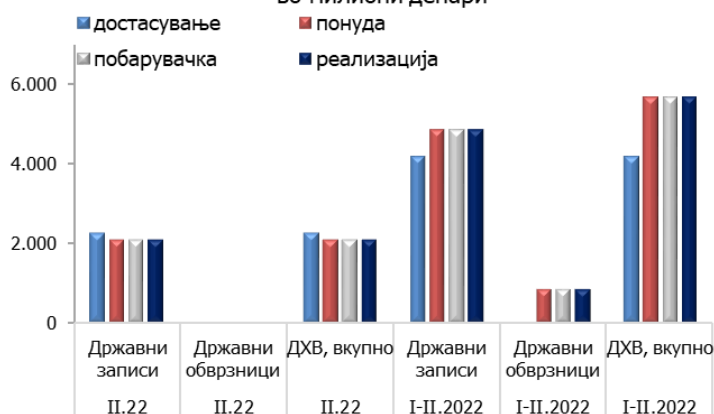

Извор: Министерство за финансии.

Во февруари 2022 година, состојбата на издадените државни хартии од вредност³⁰ на примарниот пазар забележа пад на месечна основа за 157 милиони денари и на крајот од месецот изнесуваше 147.815 милиони денари. Намалувањето се должи на падот на дванаесетмесечните државни записи (без валутна клаузула).

Аукции на државни хартии од вредност

во милиони денари

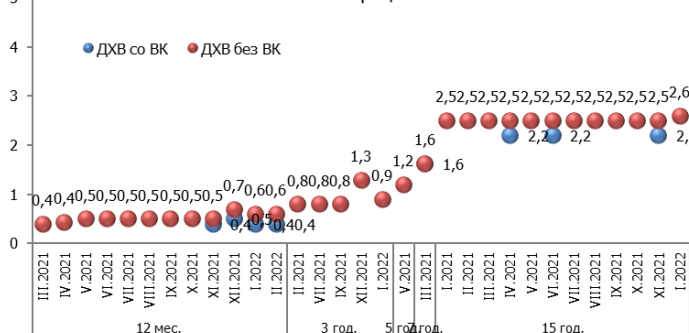

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во февруари 2022 година беа со рочност од дванаесет месеци, со и без валутна клаузула. Во февруари 2022 година достасаа претходно издадени дванаесетмесечни државни записи (без валутна клаузула).

Каматни стапки на државни хартии од вредност

во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Во февруари, на редовната аукција, Министерството за финансии ги задржа каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни записи со и без валутна клаузула на истото ниво (0,4% и 0,6%, соодветно).

³⁰ За 2022 година, според Буџетот, планирано е нето домашно задолжување (континуирани државни хартии од вредност) на државата во износ од 22.035 милиони денари, односно раст на состојбата на државните хартии од вредност до нивото од 168.344 милиони денари.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2019				2020				2021				2022			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	окт.	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %</i>															
Промет во трговија на мало*	7,6	8,8	12,0	13,8	1,0	-18,6	-15,7	-15,5	-1,3	18,3	13,9	10,0	10,8	13,3	6,4	7,8
Бруто приходи од ДДВ*	3,5	1,4	7,5	6,6	1,8	-20,0	-10,8	-4,2	2,9	36,6	21,1	20,6	16,9	26,5	19,1	35,8
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	2,8	5,9	9,7	4,9	6,8	-12,5	-3,7	-9,6	3,2	26,1	11,4	13,8	15,8	16,1	9,8	12,2
Домашно производство на потрошни добра	0,5	-1,0	2,4	-2,0	-0,5	-22,4	-9,3	-12,1	-4,8	22,8	-2,6	5,1	1,3	16,6	-1,8	-4,8
Кредити на население*	8,2	9,6	9,3	10,1	9,7	6,3	6,2	4,5	4,7	5,7	4,0	3,2	3,5	3,2	3,2	1,5
Просечна нето-плата*	2,2	2,4	3,5	4,2	10,0	4,6	7,0	4,7	2,0	5,7	1,1	0,7	0,4	0,7	0,9	-
Приватни нето-трансфери*	-2,4	-4,9	5,5	2,0	-2,5	-40,0	-36,5	-11,3	12,5	75,9	61,9	17,7	12,3	17,3	22,8	-
Пензии*	4,1	2,2	3,9	2,1	5,7	6,2	5,3	5,4	2,3	0,3	0,0	-1,8	-0,2	-2,7	-2,3	-3,5

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2019				2020				2021				2022			
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	окт.	ное.	дек.	јан.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>															
Увоз на средства за работа*	2,0	4,8	12,7	6,7	0,9	-34,6	-3,0	4,3	8,9	64,3	6,5	4,6	0,6	18,1	-3,1	9,3
Извршени градежни работи**	15,1	-3,3	3,0	5,3	6,3	-5,1	3,0	2,3	-1,1	-9,6	-10,8	-17,5	-5,4	-35,7	-8,0	-
Домашно производство на капитални производи	12,3	-2,9	10,7	7,1	-5,7	-46,0	-9,0	1,0	-13,2	49,3	-27,7	-22,3	-33,1	-12,9	-20,5	3,6
Државни капитални инвестиции*	-11,1	62,7	26,3	66,5	23,8	-34,4	26,0	-20,7	94,2	3,7	56,2	28,3	155,9	55,3	4,5	26,9
Директни инвестиции***	-11439,1	-2654,8	5520,0	-7211,3	4087,6	-2397,1	-5793,5	-9353,0	-8141,7	13993,0	2019,5	8856,0	3691,9	3043,3	5174,0	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	4,9	4,8	2,6	6,4	4,1	8,2	11,5	5,8	7,3	2,5	0,7	3,9	2,6	2,5	3,9	2,1

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2020=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.